

Ne traži se ovdje od nas neko popustljivo dodvoravanje, nego iskren, apostolski i sinovski stav u kojem, kao očima sv. Ignacija, nadziremo svoj način reagiranja na tom području. To nikako neće smetati pravom teološkom i znanstvenom istraživanju, niti će biti kakva zapreka pastoralnom djelovanju. Naprotiv, priskrbit će vam obilan Božji blagoslov. Želio bih da osobito oni kojima su na raspolaganju sredstva društvenog priopćavanja upotrijebe što više »ignacijanske razboritosti« ne bi li pronašli kako da se dođe do toga da Svetog Oca svi zavole i poštuju kao što dolikuje Kristovu Namjesniku.

Evo, što sam osjećao, htio sam iskreno i bez zamagljivanja iznijeti pred vas. Vrlo mi je stalo do toga da članovi Družbe, svi zajedno i pojedinačno, to isto osjećaju. Takav naš stav, pun ljubavi i vjernosti Kristovu Namjesniku, valja smatrati jednim od temelja duhovnosti i autentičnosti pravog isusovca.

Preporučujem se u vaše molitve.

Na blagdan obraćenja sv. Pavla.

Rim, 25. siječnja 1972.

Josip Antolović

UZ 75-GODIŠNJICU JEDNE SMRTI

Svako doba ima svoj ukus, pa prema tome i svoje zahtjeve. Oni se odnose na sva područja života. I na religiozno područje, dakle i na kršćanstvo, a unutar ovoga na životopise svetaca. Možda je ovo područje u posljednje vrijeme postalo osobito osjetljivo, o čemu svjedoči i izvanredna kritičnost čitalačke publike prema biografijama svetaca. I ta se kritičnost ne sastoji u prvom redu prema samim činjenicama iz života pojedinog sveca, nego prema načinu kako se one prikazuju. Tu je današnja čitalačka publika neobično osjetljiva i veoma je teško pogoditi njezin ukus i zadovoljiti njezine zahtjeve.

O tome problemu govori vrlo zanimljiva i značajna studija Jean-François Sixa: »Kako treba opisati život jednog sveca?«* On smatra da je važno orisati sveca u njegovoj svakidašnjici, u običnu životu, koji ne obiluje ničim izvanrednim. Pritom se poziva na ugled pape Pija XI, koji je nazvao Malu Tereziju »najvećom sveticom novog vremena« i nastavlja: »Ima li svakidašnije i manje čudesne stvarnosti od života jedne karmelićanke unutar njezinih samostanskih zidina? Neke su činjenice u njezinu životu prenaplašene pa im se pri-

* Usporedi: *Saints d'hier et sainteté d'aujourd'hui*, Centre Catholique des Intellectuels Français, Paris, Desclée de Brouwer, 1966.

daju upravo legendarne crte. Unatoč tome ipak ostaje kruta stvarnost da je ona provodila život u kojem se nije dogodilo ništa izvanredno. I upravo je ta činjenica Crkvu pokrenula da je proglasi svetom. Veoma je važno da se utvrdi za naše vrijeme upravo ta svijest Crkve pod vodstvom Duha Svetoga: naš svijet treba prije svega svetaca svakidašnjice...»

Radeći na beatifikaciji Petra Barbarića, koji je proveo svoj zemaljski život u posve istom razdoblju kao i mala svetica iz Lisieuxa, tj. od g. 1874. do 1897., uvijek sam mislio da je njegova originalnost i aktualnost u tome što je bio sjemeništarac jednoga dječaćkoga sjemeništa, jer od takvih još nitko nije beatificiran ni kanoniziran. To mišljenje ne mijenjam ni danas, iako tzv. mala sjemeništa dolaze danas sve više u pitanje. U saborskom dekretu »Optatam totius« i »Ratio fundamentalis« službena Crkva u odgoju svećeničkih pripravnika ipak i danas računa s malim sjemeništim, pogotovo u onim zemljama u kojima su još moguća i koja imaju kandidata za takav način života i odgoja.

Dakako da je Petar Barbarić živio u posve drugo vrijeme nego što je naše, i zato bismo mogli lako doći u napast da ga otpišemo kao nesuvremena i zastarjela, kao onoga koji nema ništa da kaže današnjim sjemeništarcima. Prema tome, čemu ga onda »izvlačiti iz naftalina« i »forsirati« njegovu beatifikaciju. Na te opravdano ili neopravdano postavljene upitnike možemo odgovoriti prije navedenim mišljenjem francuskog učenjaka Jean-François Sixa.

I život Petra Barbarića, kao karmelićanke iz Lisieux sastojao se od samih najobičnijih doživljaja jedne manje-više sive svakidašnjice. Dapače, Petrova svakidašnjica bila je običnija od Terezijine, a uvjetovale su je prilike jednoga u Evropi najzabitnijega kraja, koji je bio daleko od velikih centara kulture i civilizacije. Terezija Martin bila je gradsko dijete, putovala je u Rim, bila je u audijenciji kod Leona XIII. Kod Petra svega toga nema.

On se rodio u kraju gdje su još Turci vladali, gdje još nije bilo željeznice. Njegovih rodnih šiljevišta nema ni na jednoj zemljopisnoj karti, a nije mnogo poznatiji ni Klobuk, gdje je kršten, ni Veljaci, gdje je polazio osnovnu školu, ni Vitina, gdje je bio trgovački pomoćnik. Tek došavši u Travnik, došao je u doticaj s malo širim vidicima, no i ti su prema evropskim mjerilima bili vrlo uski. Sve je to bila »debeli provincija«. Znam da nemamo pravo potcjenjivati nijedno mjesto, nijedan kraj, nijednu zemlju, ali ne možemo prijeći preko činjenice da su metropole drugo, a provincija, čaršije i kasabe drugo.

Istina, Travnik će opisati kasnije majstorskim perom, koje je zaslužilo Nobelovu nagradu, Ivo Andrić, no time nije grad dobio na vrijednosti i znamenitosti, već više njegov romanopisac. U Turskoj carevini Bosna je također bila »debeli provincija« daleko od središta, u kojem je u istočnjačkom raskošu stolovao sultan, a Travnik se mogao pohvaliti da je bio bar sjedište te provincije ili pašaluka, u kojem je stolovao veliki vezir. No i to nije mnogo mijenjalo na stvarnosti. Travnik je uvijek ostao samo Travnik, nešto gdje se živjelo uglavnom malim, običnim, neupadnim, nezanimljivim životom. I eto, u taj i takav Travnik došao je i Barbarić, dakako, iz još mnogo veće periferije života. Zato je on mogao za nj mnogo značiti. I zapravo, značio je.

Otvorio mu je u prvom redu bogatstvo kršćanskog religioznog života, kojim je Pero, možemo reći bez pretjerivanja, živio u izobilju, razvivši milosni život i život onih malih običnih, poniznih kršćanskih kreposti koje svijetle nekim skromnim sjajem, koji je sličan tratinčici kad se nade u društvu raskošnoga cvijeća.

Otvorio mu je, nadalje, bogatstvo kulture — one klasične, latinske i grčke — zatim naše domaće hrvatske, i napokon, evropske u službenom studiju njemačkog i u privatnom studiju talijanskog jezika. Francusko, englesko, španjolsko, rusko jezično područje, a da i ne spominjem indijsko, kinesko, japansko bilo mu je najvećim dijelom nepoznato. U onom njemu dostupnom području stekao je priličnu naobrazbu, a posegnuo je uz latinske i grčke klasike i uz Danteovu »Božansku komediju« u talijanskom originalu.

Možemo li njegov religiozni život ili njegovu kulturu nazvati nečim velikim, neobičnim? Ako želimo ostati što bliže istini, onda ne možemo. Ali baš zato Petar Barbarić ne gubi ništa na svojoj vrijednosti, nego još dobiva, jer postaje bliz svakom običnom čovjeku, a takvi su u najvećoj većini.

Njegovim životom pozabavio se p. Puntigam, opisavši ga na njemačkom i na hrvatskom jeziku, a njegov opis preveden je na talijanski, mađarski i slovenski. Možemo reći da je taj životopis početkom ovog našeg stoljeća proširio Petrovu slavu velikim dijelom našega kontinenta dokle prodiru jezici kojim je pisan i preveden. No generacije koja je čitala taj životopis danas više nema i više ne možemo tvrditi da je on poznat u velikom svijetu.

Nakon Puntigamova slijedio je Vaninov životopis Petra Barbarića, izdan između dva rata, pisan jezikom povjesničara po struci, koji je ipak u Petrov životopis unio i nekih subjektivnih crta, što nije vlastito baš jedino njemu. I životopisac unosi uvijek nešto i sebe i od svoga u život svoga junaka. Danas je želja da toga bude što manje, no moramo priznati da ta želja nije u potpunosti ostvariva.

Petrovim se životom pozabavio i prvi vicepostulator njegove kauze, nekadanji sudac Alojzije Curinaldi, kasnije isusovac i svećenik i profesor crkvenog prava, jer se to tražilo da bi se postupak za beatifikaciju mogao uopće provesti. Dakako da je takav životopis suh kao što samo može biti paragraf. Računajući s velikom savješnošću i poštenjem patra Curinaldija, vjerujemo da Petrova slika nije ipak iskrivljena, makar je nešto namještena i stoga neprirodna.

Došao je — i prošao — II. svjetski rat, ali se spomen na Petra nije ipak zatro, bar ne u travničkom kraju, gdje je Petar kršćanski dozrio i umro na glasu sverosti. Jednostavni mali ljudi, seljaci s Vlašića, Vilenice, Vranice, od Bugojna, nalaze u Petru svoga »sveca«, nekoga tko im je bliz i kome se mogu »zavitovati« i preporučiti. I tako je Petrov grob na Bojni do dana današnjega ostao mjestom stalnog hodočašća, molitve, paljenja svijeća, zavjeta, uslišanja. I sve je to spontano, jer bar poslije rata nitko nije pravio tamo nikakvu propagandu, osim ako se izuzmu dva putovanja u Travnik sadašnjeg vicepostulatora i pisca ovih redaka.

Prigodom 70-godišnjice Petrove smrti izdan je njegov novi životopis iz pera o. Josipa Weissgerbera. On ga je zapravo napisao još prije negoli je postao svećenik, a izdan je za tu zgodu, jer nije bilo u pripravnosti ničega drugoga, a željela se probuditi uspomena na Petra Barbarića u širim slojevima našega naroda, dakle izvan granica travničkoga kraja. Naklada tog životopisa danas, nakon 5 godina, posve je iscrpljena. I on je uz sve svoje, rekao bih, malo improvizacijske nedostatke, ipak izvršio neku misiju.

A onda se sadašnji vicepostulator, ponesen više entuzijazmom nego studijem i stručnom spremom, dao na sastavljanje dviju brošura »Duhovni profil Petra Barbarića« i »Svetost na djelu«. Prva se temelji na Petrovim sačuvanim bilješkama iz duhovnih vježbi, a druga na Petrovim sačuvanim pismima. Po mome

sudu i ukusu, iako nitko ne može biti objektivan sudac u svojim stvarima, druga je uspjelija od prve. No kako današnje vrijeme, htjeli ili ne htjeli mi to priznati, unatoč nekoj vrsti zanimanju za svece, o čemu sam pisao baš u drugoj brošuri, gubi ipak smisao za njih, jasno je da te brošure nisu naišle na veći odjek.

Možda je tom opadanju zanimanja za svece nešto pridonijela i obnova liturgijskog kalendara, koja je znatno reducirala blagdane svetaca, bar u općoj Crkvi. Jasno je da time nije htjela umanjiti značenje i vrijednost svetaca. Ako je ono bilo pretjerano, sigurno da ga je htjela svesti u prave granice. No izbrisati svece iz života Crkve značilo bi zanijekati najljepše stranice njezine povijesti. Zato svece ne smijemo prešućivati, zaboravljati ih, već ih treba iznositi na vidjelo, no ipak u onakvu ruhu kakvo će biti prihvatljivije, čuvajući se uvijek iskrivljivanja istine i izvrtanja činjenica. I pravim svecima nisu potrebni nikakvi advokati. Njihov je život njihova najbolja apologija i reklama. Samo taj život treba upoznati u njegovoj originalnosti, nepatvorenosti, nenamještenosti, baš onako kakav je bio, bez retuširanja i uljepšavanja, rekao bih u krutoj realnosti, da baš ne upotrijebim još jaču riječ posluživši se terminom literature, u njihovu naturalizmu.

Petar Barbarić možda je takav baš u svojim sačuvanim pismima. Bilješke iz duhovnih vježba pisane su pod snažnim dojmom vođa duhovnih vježba. Dakle nisu tako spontane kao pisma, koja su proizašla neusiljeno iz njegova srca, iz njegove iskonske čudi. I ako ih nema velik broj, ipak će onome koji je sposoban ulaziti u ljudsku dušu pomoći veoma da uđe u dušu Petra Barbarića te ga upozna baš onakvim kakav je bio.

Sjećajući se 75-godišnjice njegove smrti želio sam oživjeti njegovu uspomenu ovim refleksijama. Neka one budu odskočna daska za dublju analizu Petrova lika, kojoj će pomoći sve što je dosad o Petru napisano.

Josip Weissgerber

RAZGOVOR S PROFESOROM BALDUINOM SCHWARZOM

Filozofija u krizi

Na svom putu u Sarajevo prof. dr. Balduin Schwarz, osnivač i predsjednik Filozofskog instituta u Salzburgu, održao je u Klubu sveučilišnih profesora (Braće Kavurića 17) u Zagrebu 28. veljače 1972. g. predavanje o temi *Filozofija u krizi*.

Prisustvovao sam predavanju pozvan pismom njegove gospođe i njegovim iz Salzburga. Imao sam sreću da sam sjedio do gospođe Leni Schwarz koja mi je, uz lijepe uspomene iz Dubrovnika, ispričala karijeru svoga muža. Rodio se u Hannoveru 24. III. 1902., tako da ove godine slavi 70-godišnjicu života. Prof. Schwarz naziva svojim učiteljima Maxa Schelera, Nicolaia von Hartmanna, Petera Wusta, Heinricha Scholza i Dietricha von Hildebranda, preko kojega dobiva bogatu baštinu filozofije Edmunda Husserla; Dietrich von Hildebrand bio je, naime, Husserlov učenik.